

חוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א-1991*

1. בחוק זה -

הגדרות

"בדיקה פסיכיאטרית" - בדיקה פסיכיאטרית של אדם הנעשית בידי פסיכיאטר מחוזי או בידי פסיכיאטר אחר שמינה הפסיכיאטר המחוזי;

"בית חולים" - בית חולים כמשמעותו בפקודה והמיועד לאשפוז חולי נפש, או מחלקה פסיכיאטרית בבית חולים כאמור או בבית חולים כמשמעותו בפקודה;

"הפקודה" - פקודת בריאות העם, 1940¹;

"ועדה פסיכיאטרית" - ועדה פסיכיאטרית מחוזית שמונתה לפי סעיף 24;

"חולה" - אדם הסובל ממחלת נפש;

"מרפאה" - כהגדרתה בסעיף 65ג(3) לפקודה והמיועדת לתת שירותים רפואיים לחולי נפש;

"מנהל" - מנהל רפואי של בית חולים;

"נכס" - מקרקעין, מיטלטלין, כסף וזכויות וטובות הנאה מכל סוג שהוא;

"פסיכיאטר" - רופא שהוא בעל תואר מומחה בפסיכיאטריה לפי תקנות שהותקנו לפי סעיף 17 לפקודת הרופאים (להלן - תקנות המומחים);

"פסיכיאטר מחוזי" - פסיכיאטר בשירות המדינה שנתמנה לפי סעיף 2 להיות פסיכיאטר מחוזי או סגן פסיכיאטר מחוזי לענין חוק זה;

"פקודת הרופאים" - פקודת הרופאים [נוסח חדש], התשל"ז-1976²;

"קרוב" - בן זוג, הורה, צאצא, אח, אחות, סב, סבה, מאמץ ומאומץ;

"ראש שירותי בריאות הנפש" - פסיכיאטר שמונה לפי סעיף 22;

"רופא" - רופא מורשה כמשמעותו בפקודת הרופאים;

"השר" - שר הבריאות.

2. (א) השר ימנה פסיכיאטר להיות פסיכיאטר מחוזי.

מינוי פסיכיאטר מחוזי

(ב) פסיכיאטר מחוזי לא ימלא שום תפקיד בשירות המדינה או בשירות הציבורי נוסף לתפקידו זה, למעט ניהול מחלקה פסיכיאטרית בתנאים שנקבעו בתקנות.

3. לא יתקבל חולה לאשפוז בבית חולים, למעט אם ניתן לגביו צו אשפוז, אלא אם כן נבדק תחילה בדיקה רפואית, נפשית וגופנית, בבית החולים ונקבע הצורך לאשפוז; היה החולה קטין, ייבדק בידי רופא בעל תואר מומחה בפסיכיאטריה של הילד והמתבגר לפי תקנות המומחים, ובהעדרו - בידי מתמחה בענף זה שהוסמך בידי רופא כאמור.

אשפוז על פי בדיקה

4. (א) חולה המבקש להתאשפוז מרצונו בבית חולים, יחתום על הסכמה לאשפוז מרצון ולקבלת טיפול; אולם לגבי קבלת טיפולים מיוחדים שיפורטו בתקנות יש צורך בהסכמה נפרדת.

אשפוז מרצון של חולה ושחרורו

(ב) חולה שהתאשפוז מרצונו והוא מבקש להשתחרר מבית החולים, יחתום על טופס בקשה לשחרור, וישוחרר לפי רצונו בתוך ארבעים ושמונה שעות מחתימתו.

* נתקבל ככנסת ביום כ"ד בכסלו התשנ"א (11 בדצמבר 1990); הצעת החוק דוכרי הסבר פורסמו בהצעות חוק 2005 מיום י"ח בתמוז התש"ן (11 ביולי 1990), עמ' 240.

¹ ע"ר 1940, תוס' 1, עמ' 191.

² דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 30, עמ' 594.

(ג) סירב חולה לחתום על הסכמה לאשפוז ולקבלת טיפול לפי סעיף קטן (א) או על בקשה לשחרור לפי סעיף קטן (ב), תירשם בקשתו בפרוטוקול שיערך וייחתם בידי שני רופאים או בידי רופא ואחות, והחולה יאושפו או ישוחרר, לפי הענין.

(ד) ביקש חולה להשתחרר לפי סעיף קטן (ב) ומצא המנהל כי נתמלאו בו התנאים לאשפוז כפוי כאמור בסעיף 9, יבקש המנהל מיד מהפסיכיאטר המחוזי לתת הוראת אשפוז; לא נתן הפסיכיאטר המחוזי הוראת אשפוז תוך ארבעים ושמונה שעות מהגשת בקשתו של החולה לשחרור, ישוחרר החולה מבית החולים.

אשפוז דחוף
בידי המנהל

5. (א) מנהל רשאי לקבל חולה לאשפוז דחוף בגיגוד לרצונו וללא הוראת אשפוז לאחר שהחולה נבדק כאמור בסעיף 3, ונמצא כי נתמלאו לגביו התנאים לאשפוז כאמור בסעיף 9(א).

(ב) תקופת אשפוז דחוף לפי סעיף קטן (א) לא תעלה על ארבעים ושמונה שעות: בתום התקופה האמורה ישוחרר החולה, אלא אם כן ניתנה בתוך אותה תקופה הוראת אשפוז או שהחולה הסכים לאשפוזו כאמור בסעיף 4.

בדיקה כפויה
דחופה

6. פסיכיאטר מחוזי רשאי להורות בכתב כי אדם יובא בדחיפות לבדיקה פסיכיאטרית, אם הובאו בפניו ראיות לכאורה כי נתמלאו באדם כל התנאים האלה:

(1) הוא חולה וכתוצאה ממחלתו פגום, במידה ניכרת, כושר שיפוטו או כושרו לביקורת המציאות;

(2) הוא עלול לסכן את עצמו או את זולתו סיכון פיזי מיידי;

(3) הוא סירב להיבדק בידי פסיכיאטר.

בדיקה כפויה
לא דחופה

7. פסיכיאטר מחוזי רשאי להורות בכתב כי אדם יובא לבדיקה פסיכיאטרית, אם הובאו לפניו ראיות לכאורה כי נתמלאו באדם כל התנאים האלה:

(1) הוא חולה וכתוצאה ממחלתו פגום, במידה ניכרת, כושר שיפוטו או כושרו לביקורת המציאות;

(2) נתקיים בו אחד מאלה:

(א) הוא עלול לסכן את עצמו או את זולתו, סיכון פיזי שאינו מיידי;

(ב) יכולתו לדאוג לצרכיו הבסיסיים פגומה בצורה קשה;

(ג) הוא גורם סבל נפשי חמור לזולתו, באופן הפוגע בקיום אורח החיים התקין שלו;

(ד) הוא פוגע פגיעה חמורה ברכוש;

(3) הוא סירב להיבדק בידי פסיכיאטר.

תקפה של
הוראת בדיקה

8. הוראה של פסיכיאטר מחוזי לפי סעיפים 6 או 7 תהיה בתוקף במשך עשרה ימים מיום נתינתה.

הוראה לאשפוז
כפוי ותקפה

9. (א) שוכנע פסיכיאטר מחוזי על סמך בדיקה פסיכיאטרית כי נתמלאו באדם התנאים שבסעיף 6(1) ו-2(2) וקיים קשר סיבתי בין שני התנאים האמורים, רשאי הוא להורות בכתב כי יובא לבית החולים וכי יאושפו בו בדחיפות.

(ב) שוכנע פסיכיאטר מחוזי על סמך בדיקה פסיכיאטרית כי נתמלאו באדם התנאים שבסעיף 7(1) ו-2(2) וקיים קשר סיבתי בין שני התנאים האמורים, רשאי הוא להורות בכתב על הבאתו לבית החולים ועל אשפוזו בו.

(ג) הוראת אשפוז לפי סעיף קטן (א) או (ב) (בחוק זה – הוראת אשפוז), תהיה בתוקף במשך עשרה ימים מיום נתינתה.

תקופת אשפוז
כפוי והארכתה

10. (א) תקופת אשפוז על פי הוראת אשפוז לא תעלה על שבעה ימים מיום האשפוז אלא לפי הוראות חוק זה.

(ב) פסיכיאטר מחוזי רשאי, לפי בקשה מנומקת בכתב מאת המנהל, להאריך את תקופת האשפוז על פי הוראת אשפוז לשבעה ימים נוספים.

(ג) הוועדה הפסיכיאטרית רשאית לפי בקשה מנומקת בכתב מאת המנהל –

(1) להאריך את תקופת האשפוז מעבר לארבעה עשר הימים האמורים, לתקופה נוספת שלא תעלה על שלושה חדשים.

(2) להאריך מדי פעם את תקופת האשפוז, לתקופות נוספות שכל אחת מהן לא תעלה על ששה חדשים; האריכה הוועדה הפסיכיאטרית את תקופת האשפוז לתקופה העולה על שלושה חדשים, רשאי החולה, קרובו או אפוטרופסו, בתום שלושה חדשים מיום ההחלטה, לפנות אל הוועדה בבקשה לדיון נוסף בענין האשפוז.

(ד) פסיכיאטר מחוזי או ועדה פסיכיאטרית, לא יאריכו את תקופת האשפוז לפי סעיף זה אלא אם כן שוכנעו, על פי הבקשה המנומקת שבפניהם, שמתקיימים בחולה התנאים למתן הוראת אשפוז כאמור בסעיף 9.

(ה) נסתיימה תקופת אשפוז כאמור בסעיף זה ולא הוארכה, ישוחרר החולה.

11. (א) נוכח פסיכיאטר מחוזי על סמך בדיקה פסיכיאטרית כי נתמלאו באדם התנאים האמורים בסעיף 9(א) או (ב) וקיימת אפשרות לתת את הטיפול הדרוש במסגרת מרפאה – רשאי הוא, במקום לתת הוראת אשפוז, להורות בכתב כי על האדם לקבל את הטיפול הדרוש במסגרת מרפאה שיקבע, לתקופה ובתנאים שיוורה (להלן – הוראה לטיפול מרפאתי), ובלבד שתקופה כאמור לא תעלה על ששה חדשים.

הוראה לטיפול
מרפאתי כפוי

(ב) נוכח פסיכיאטר מחוזי, על פי פניה בכתב של המנהל, כי חולה המאושפז אשפוז כפוי זקוק להמשך טיפול מרפאתי לאחר שחרורו, רשאי הוא לתת הוראה לטיפול מרפאתי לתקופה שלא תעלה על ששה חדשים.

(ג) פסיכיאטר מחוזי רשאי, לפי בקשה מנומקת בכתב מאת מנהל המרפאה, להאריך מדי פעם את תקופת הטיפול המרפאתי לתקופות נוספות שכל אחת מהן לא תעלה על ששה חדשים.

(ד) לא מילא אדם אחר הוראה לטיפול מרפאתי כאמור בסעיף זה, רשאי הפסיכיאטר המחוזי לתת הוראת אשפוז.

12. (א) על הוראת אשפוז או על הוראה לטיפול מרפאתי וכן על סירוב לתת הוראת אשפוז, רשאי כל אדם להגיש ערר לוועדה הפסיכיאטרית.

ערר על
הוראת אשפוז
או טיפול
מרפאתי

(ב) הוועדה הפסיכיאטרית תדון בערר על הוראת אשפוז לא יאוחר מחמישה ימים מהגשתו ובערר על הוראה לטיפול מרפאתי – לא יאוחר מעשרה ימים מהגשתו.

(ג) הוועדה הפסיכיאטרית רשאית לאשר את ההחלטה נשוא הערר, לבטלה או לשנותה כפי שתמצא לנכון.

13. הוראת אשפוז לפי סעיף 9(ב) תכוצע בתום 24 שעות ממתן ההוראה, ואם הוגש ערר בתוך זמן זה – יידחה ביצוע ההוראה עד קבלת החלטת הוועדה הפסיכיאטרית בערר.

דחיית ביצועה
של הוראה
לאשפוז כפוי
לא דחוף

14. פסיכיאטר מחוזי שהורה על בדיקה פסיכיאטרית לפי סעיפים 6 או 7 או על אשפוז לפי סעיף 9 או על טיפול מרפאתי לפי סעיף 11 רשאי –

- (1) למנות את מבצע ההוראה;
- (2) להורות כי מבצע ההוראה יהיה זכאי לקבל בעת הצורך סיוע מהמשטרה;
- (3) להסמיך את מבצע ההוראה וכן את השוטר המסייע להיכנס לבית החולה או לכל בית חולים או לחצרים אחרים המפורטים בהוראה, כדי לבצעה, ולהשתמש בכוח סביר הן לצורך הכניסה לחצרים והן לצורך ביצוע ההוראה;
- (4) לקבוע את בית החולים שבו יאושפו החולה או את המרפאה שבה יקבל טיפול, או את מקום ביצוע הבדיקה ואת הפסיכיאטר הבודק;
- (5) לקבוע את תנאי האשפוז, הטיפול במרפאה או הבדיקה.

אשפוז או
טיפול מרפאתי
של נאשם
על פי צו
בית משפט

15. (א) הועמד נאשם לדין פלילי ובית המשפט סבור, אם על פי ראיות שהובאו לפניו מטעם אחד מבעלי הדין ואם על פי ראיות שהובאו לפניו ביזמתו הוא, כי הנאשם אינו מסוגל לעמוד לדין מחמת היותו חולה, רשאי בית המשפט לצוות שהנאשם יאושפו בבית חולים או יקבל טיפול מרפאתי; החליט בית המשפט לכרר את אשמתו של הנאשם לפי סעיף 170 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982³ (להלן – חוק סדר הדין הפלילי), יהיה הצו שניתן כאמור בר־תוקף עד תום הבירור, ומשתם או נפסק הבירור והנאשם לא זוכה – יחליט בית המשפט בשאלת האשפוז או הטיפול המרפאתי.

(ב) הועמד נאשם לדין פלילי ובית המשפט מצא כי הוא עשה את מעשה העבירה שבו הואשם, אולם החליט, אם על פי ראיות שהובאו לפניו מטעם אחד מבעלי הדין ואם על פי ראיות שהובאו לפניו ביזמתו הוא, שהנאשם היה חולה בשעת מעשה ולפיכך אין הוא בר־עונשין, ושהוא עדיין חולה, יצווה בית המשפט שהנאשם יאושפו או יקבל טיפול מרפאתי.

(ג) לא יתן בית משפט צו לפי סעיפים קטנים (א) או (ב) אלא לאחר קבלת חוות דעת פסיכיאטרית, ולצורך כך יצווה כי הנאשם יובא לבדיקה פסיכיאטרית; הודיע הפסיכיאטר המחוזי לבית המשפט כי לא ניתן לערוך את הבדיקה הפסיכיאטרית אלא בתנאי אשפוז, רשאי בית המשפט לצוות על אשפוזו של הנאשם לשם עריכת בדיקה והסתכלות, לתקופה שיקבע בצו.

(ד) בית המשפט לא יתן צו לטיפול מרפאתי אלא אם כן סבר שאין בכך כדי לסכן את שלום הציבור או את שלום הנאשם.

(ה) לא מילא הנאשם אחר צו בית המשפט בענין טיפול מרפאתי, או חל שינוי לרעה במצבו הנפשי ונתמלא בו התנאים למתן הוראת אשפוז לפי סעיף 9, יורה הפסיכיאטר המחוזי על אשפוזו; דין הוראת אשפוז לפי סעיף קטן זה כדין צו בית משפט, לכל דבר וענין.

(ו) לענין ערעור, דינו של צו לפי סעיפים קטנים (א) או (ב) כדין הרשעה.

(ז) הפסיכיאטר המחוזי יקבע באיזה בית חולים או מרפאה יבוצעו צו או הוראת אשפוז לפי סעיף זה.

אשפוז עצור

16. (א) ציווה בית משפט על מעצרו של אדם, והוא סבור, אם על פי ראיות שהובאו לפניו מטעם העצור או מטעם תובע כמשמעותו בסעיף 12 לחוק סדר הדין הפלילי (להלן – תובע), ואם על פי ראיות שהובאו לפניו ביזמתו הוא, כי העצור חולה וכי מצבו מצריך אשפוז, רשאי בית המשפט לצוות שהמעצר יהיה בבית חולים שיקבע הפסיכיאטר המחוזי או באגף פסיכיאטרי של בית סוהר, ובלבד שאם העצור נמצא בחקירה, יבטיח בית החולים את התנאים הדרושים לביצוע החקירה.

³ ס"ח התשמ"ב, עמ' 43; התשמ"ח, עמ' 184.

(ב) לא יתן בית משפט צו לפי סעיף קטן (א) אלא לאחר שקיבל חוות דעת פסיכיאטרית, ולצורך כך יצווה כי העצור יובא לבדיקה פסיכיאטרית: הודיע הפסיכיאטר המחוזי לבית משפט כי לא ניתן לערוך את הבדיקה הפסיכיאטרית אלא בתנאי אשפוז, רשאי בית המשפט לצוות על אשפוזו של העצור לשם עריכת בדיקה והסתכלות בבית חולים שיקבע הפסיכיאטר המחוזי או כאגף הפסיכיאטרי של בית סוהר, ובלבד שמשך האשפוז לא יעלה על תקופת תקפו של צו המעצר.

(ג) ניתן צו לפי סעיף זה, יראו את העצור בעת שהוא נתון באשפוז או בבדיקה כנמצא במשמורת כדין, ויחולו עליו הוראות סעיפים 18 ו-19 לפקודת בתי הסוהר [נוסח חדש], התשל"ב-1971⁴, בשינויים המחוייבים.

בדיקת חשוד

17. התעורר חשש כי אדם שיש לכאורה ראיות המחשידות אותו בביצוע עבירה אך טרם הוגש נגדו כתב אישום, הוא חולה, רשאי בית המשפט, לפי בקשתו של תובע או של החשוד ואף ביזמתו הוא, לצוות כי החשוד ייבדק בבדיקה פסיכיאטרית, שלא בתנאי אשפוז, כדי לקבוע אם הוא חולה ואם הוא מסוגל לעמוד לדין.

ייצוגו של החולה ונוכחותו

18. צו לפי סעיפים 15 עד 17 לא ינתן אלא בנוכחות סניגורו של החולה, ואם אין לו, ימנה לו בית המשפט סניגור; בית המשפט רשאי לתת צו כאמור שלא בנוכחות החולה אם שוכנע, על יסוד חוות דעת של פסיכיאטר מחוזי או של פסיכיאטר אחר שמינה הפסיכיאטר המחוזי, שאי אפשר לקיים את הדיון בנוכחות החולה או שנוכחותו תזיק לבריאותו הנפשית.

עיון חוזר וערר

19. על צו לפי סעיף 16 (א) ניתן להגיש בקשה לעיון חוזר, וכן ניתן לערור עליו ועל צווים לפי סעיפים 15 (ג), 16 (ב) ו-17, הכל כאמור בסעיפים 37 עד 39 לחוק סדר הדין הפלילי, בשינויים המחוייבים; הוגשה בקשה לעיון חוזר או הוגש ערר, רשאי בית המשפט לצוות על עיכוב ביצוע הצו.

אסמכתא וחובת ביצוע

20. (א) צו בית המשפט לאשפוז, לטיפול מרפאתי או לבדיקה פסיכיאטרית, ישמש אסמכתא למטרה להביא את האדם למקום שהורה עליו הפסיכיאטר המחוזי; נמצא האדם במשמורת בבית סוהר, יובא למקום האמור בידי סוהר.

(ב) קביעתו של פסיכיאטר מחוזי לפי סעיפים 15 ו-16 תחייב את בית החולים או את המרפאה שקבע, לפי הענין, לקבל את החולה לאשפוז, לטיפול מרפאתי או לבדיקה לצורך ביצוע צו בית המשפט.

העמדה לדין לאחר שחרור

21. אושפז נאשם על פי צו של בית משפט לפי סעיף 15 (א) והוא שוחרר לאחר מכן לפי סעיף 28 (ד), רשאי היועץ המשפטי לממשלה להורות כי הנאשם יועמד לדין על העבירה שבה הואשם.

מינוי ראש שירותי בריאות הנפש ותפקידיו

22. (א) השר ימנה פסיכיאטר בשירות המדינה להיות ראש שירותי בריאות הנפש.
(ב) תפקידיו של ראש שירותי בריאות הנפש הם:

(1) לתכנן ולנהל את שירותי בריאות הנפש וכן לתאם בין כל המוסדות לבריאות הנפש;

(2) לפקח על בתי חולים ומרפאות;

(3) לפקח מבחינה מינהלית על הפסיכיאטרים המחוזיים לענין ביצוע תפקידיהם לפי חוק זה;

(4) להסדיר נהלים בדבר עריכת רשומות פסיכיאטריות ולפקח על ההסדרים שנקבעו לשמירת סודיותם;

(5) להסדיר נהלים בדבר העברת מידע רפואי שמותר או שחובה לגלותו לפי חוק.

⁴ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 21, עמ' 459.

23. (א) ראש שירותי בריאות הנפש או מי שהוא הסמיך לכך בכתב מכין עובדי משרד הבריאות, רשאים לדרוש מידע לגבי חולה מכל עובד של בית חולים או של מרפאה, להיכנס למקום כאמור, לבדוק בו חולים ולערוך בו כל חקירה שימצא לנכון.

(ב) פסיכיאטר מחוזי רשאי, לשם ביצוע תפקידיו, להיכנס לכל בית חולים או מרפאה שבמחוזו, וכן רשאי הוא לדרוש מידע מכל אדם ולערוך כל חקירה או בירור הדרושים לביצוע הוראות חוק זה או הוראות לפיו.

(ג) אדם, שראש שירותי בריאות הנפש או שפסיכיאטר מחוזי פנה אליו לפי סעיף זה, חייב לספק לו כל מידע שנדרש ממנו.

24. (א) השר ימנה חברים לוועדות פסיכיאטריות מחוזיות מתוך רשימות כמפורט להלן:

(1) רשימת משפטנים הכשירים להתמנות שופטי בית משפט שלום, שערך שר המשפטים (להלן – רשימת המשפטנים);

(2) רשימת פסיכיאטרים בשירות המדינה, שערך השר, ושאינה כוללת פסיכיאטרים מחוזיים וסגניהם;

(3) רשימת פסיכיאטרים שאינם בשירות המדינה, שהגישה ההסתדרות הרפואית בישראל.

(ב) מתוך רשימת המשפטנים ימנה השר בכל מחוז יושב ראש תורן ומלא מקומו; יושב ראש תורן יקבע את המותבים של הוועדות באותו מחוז ואת העניינים שבהם יטפלו.

(ג) ועדה פסיכיאטרית תדון במותב של שלושה שיחמנו אחד מתוך כל אחת מן הרשימות המפורטות בסעיף קטן (א); יושב ראש המותב יהיה החבר שנתמנה מתוך רשימת המשפטנים.

(ד) ראש שירותי בריאות הנפש יהיה אחראי על הפעלת הוועדות ויקיים מעקב סדיר בנוגע לעניינים שבטיפולן.

25. על ועדה פסיכיאטרית יחולו הוראות סעיפים 8 עד 11 ו-27(ב) לחוק ועדות חקירה, התשכ"ט-1968⁵, בשינויים המחוייבים.

26. (א) הובא ענינו של חולה בפני הוועדה הפסיכיאטרית, תבדוק הוועדה את החולה; נבצר מן הוועדה לבדוק את החולה, רשאית היא לדחות את הדיון למועד אחר שתקבע ושלא יעלה על שבעה ימים, ולהאריך את תקופת האשפוז עד למועד הדיון.

(ב) מצאה הוועדה שיש צורך לבדוק את החולה בדיקה גופנית, תיערך הבדיקה בידי שני החברים הפסיכיאטרים או בידי אחד מהם בלבד, ויושב ראש הוועדה לא יהיה נוכח בה; דין בדיקה כאמור כדין בדיקת הוועדה כולה.

(ג) הוועדה תאפשר לחולה, לקרובו ולבאי כוחם, אם יש להם בא כוח, ובדיון בערר, גם לערר ולבא כוחו ולפסיכיאטר המחוזי, להשמיע את טענותיהם בפניה; הוועדה רשאית לאפשר גם לאנשים נוספים, אם לדעתה הם נוגעים לענין, להשמיע את טענותיהם בפניה.

(ד) הדיון ייערך בדלתיים סגורות ויהיו נוכחים בו החולה ובא כוחו, אם יש לו בא כוח; הוועדה רשאית להרשות את נוכחותם של אנשים נוספים, אם לדעתה הם נוגעים לענין ונוכחותם דרושה לצורך הדיון.

(ה) סברה הוועדה כי נוכחותו של החולה בדיון, כולו או חלקו, עלולה לפגוע בשלומו הגופני או הנפשי, רשאית הוועדה, מנימוקים שיירשמו, לדון באותו חלק של הדיון שלא בנוכחותו.

⁵ ס"ח התשכ"ט, עמ' 28; התשל"ב, עמ' 28.

27. הוועדה הפסיכיאטרית תקבע את סדר הדיון בפניה כמידה שלא נקבע בתקנות. סדר הדיון בוועדה
28. (א) חולה המאושפז על פי צו בית משפט או הנמצא בטיפול מרפאתי על פי צו כאמור, תדון הוועדה הפסיכיאטרית בענינו לפחות אחת לששה חדשים, וכן רשאית היא לדון בענינו בכל עת אם ביקש זאת החולה או המנהל. דיון תקופתי בענין חולה שאושפז או נמצא בטיפול מרפאתי על פי צו
- (ב) בדיון כאמור בסעיף קטן (א) מוסמכת הוועדה לאשר לחולה חופשות, בתוך תקופת הצו, בתנאים שתקבע או לשחררו ללא תנאי.
- (ג) החליטה הוועדה לאשר לחולה חופשות, רשאית היא להסמיך את המנהל לקבוע מועדיהן ובאילו תנאים יינתנו.
- (ד) החליטה הוועדה על שחרורו של החולה, תודיע על מועד השחרור לפסיכיאטר המחוזי, ליועץ המשפטי לממשלה, לפרקליט המחוז ולמשטרת ישראל.
29. (א) החולה, קרובו וכן היועץ המשפטי לממשלה רשאים לערער על החלטה של ועדה פסיכיאטרית בפני בית המשפט המחוזי, בשבתו כדן יחיד; הערעור יוגש בתוך ארבעים וחמישה ימים מהמועד שבו נמסרה לחולה או ליועץ המשפטי לממשלה, לפי הענין, הודעה על ההחלטה. ערעור על החלטת ועדה פסיכיאטרית
- (ב) שר המשפטים יקבע בתקנות את נוהל הגשת הערעור וסדרי הדיון בו.
30. (א) מנהל רשאי, לפי שיקול דעתו, לשחרר חולה המאושפז שלא על פי צו של בית המשפט או לאשר לו חופשה. שחרור או חופשה כידי המנהל
- (ב) מנהל אינו רשאי לשחרר חולה מאושפז שהוא אסיר, אולם רשאי המנהל, באישור נציב בתי הסוהר, לאשר לו חופשה.
31. התנגד חולה או קרובו לשחרור החולה מבית החולים לפי סעיף 30(א), אין לשחררו אלא באישור הפסיכיאטר המחוזי; על החלטת הפסיכיאטר המחוזי ניתן לערור בפני הוועדה הפסיכיאטרית. התנגדות לשחרור חולה
32. (א) אין להעביר חולה מבית חולים אחד למשנהו אלא בהסכמתו ובהסכמתם של המנהלים הנוגעים לענין; באין הסכמה כאמור יכריע בדבר הפסיכיאטר המחוזי של המחוז שבו נמצא בית החולים שאליו מבקשים להעביר את החולה, על החלטתו של הפסיכיאטר המחוזי ניתן לערור בפני הוועדה הפסיכיאטרית באותו מחוז. העברת חולה
- (ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), רשאי ראש שירותי בריאות הנפש, בנסיבות מיוחדות ובהתחשב בצרכי האשפוז, להורות על העברת חולה מבית חולים אחד למשנהו.
33. עזב חולה את בית החולים ללא רשות, לא חזר אליו מחופשה או נעדר ממנו מסיבה אחרת – (1) אם אושפז לפי צו של בית משפט או אם הוא אסיר, יודיע על כך המנהל למשטרת ישראל, אשר תדאג להתזרתו לבית החולים; (2) אם אושפז לפי הוראת אשפוז, יודיע על כך המנהל לפסיכיאטר המחוזי; החליט הפסיכיאטר המחוזי על החזרתו לבית החולים, רשאי הוא להשתמש בסמכויות הנתונות לו בסעיף 14. חזרת חולה לבית חולים
34. (א) בסעיף זה, "אמצעי כפיה" – בידוד או קשירה. אמצעי כפיה
- (ב) שימוש באמצעי כפיה לגבי חולה מאושפז ייעשה רק במידה הדרושה לצורך הטיפול הרפואי בו או כדי למנוע סכנה לעצמו או לזולתו.

(ג) הוראה בדבר שימוש באמצעי כפיה תינתן בכתב בידי רופא לזמן מוגבל; במקרה חירום ובהעדר רופא רשאית אחות לתת הוראה כאמור.

(ד) השר יקבע בתקנות הוראות בדבר דרכי השימוש באמצעי כפיה, לרבות בדבר רישום בפנקס מיוחד ודרכי ניהולו.

35. (א) לא תישלל זכות מזכויותיו של חולה ולא תוגבל בדרך כלשהי, אלא על פי חוק. זכויות החולה

(ב) המטרה העיקרית של אשפוז חולה בבית חולים הינה קבלת טיפול רפואי ואין לאשפוז אדם בבית חולים לשם הגנה על הציבור או עליו בלבד, אלא לפי הוראות חוק זה.

(ג) חולה המאושפז בבית חולים זכאי לקבל טיפול בהתאם למצבו הרפואי, הן הנפשי והן הגופני, בהתאם לתנאים ולהסדרים הנהוגים במערכת הבריאות בישראל.

(ד) חולה המאושפז בבית חולים רשאי –

(1) לשלוח ולקבל מכתבים סגורים ודברי דואר אחרים;

(2) לקבל אורחים בזמנים ובתנאים שקבע המנהל;

(3) לקיים קשר עם אנשים מחוץ לבית החולים;

(4) להחזיק חפצים אישיים במידה סבירה וללבוש את בגדיו האישיים, הכל בתנאים שקבע המנהל.

(ה) מנהל רשאי להגביל זכויותיו של חולה לפי סעיף זה במידה שהדבר דרוש מטעמים רפואיים, ובלבד שלא תוגבל זכותו של החולה לשלוח מכתבים סגורים לעורך דינו, לאפוטרופוס, לפסיכיאטר המחוזי, לוועדה הפסיכיאטרית המחוזית וליועץ המשפטי לממשלה, או לקיים קשר אחר איתם.

(ו) חולה המתקבל לאשפוז יקבל טופס המפרט את זכויותיו וחובותיו וכן הסבר בעל פה על תוכנו מהרופא המקבל; לא היה החולה מסוגל להבין את תוכן הטופס מפאת מצבו הרפואי יצויין הדבר בכתב בתיקו הרפואי, ותוכנו של הטופס יוסבר לו מיד לכשיאפשר זאת מצבו הרפואי.

(ז) עותק מטופס זכויות החולה וחובותיו יוצג בכל מחלקה פסיכיאטרית במקום בולט.

(ח) חולה המאושפז מרצונו לא יקבל טיפול רפואי, למעט טיפול חירום, אלא בהסכמתו; סירב חולה המאושפז כאמור לקבל טיפול רפואי כפי שקבע לו המנהל, רשאי המנהל לשחררו.

(ט) חולה שאושפז אשפוז כפוי או שניתנה לגביו הוראה לטיפול מרפאתי, יינתן לו טיפול לפי מצבו הרפואי אף למרות התנגדותו; טיפולים מיוחדים שיפורטו בתקנות יינתנו רק בהתאם להוראות שייקבעו בהן.

(י) חולה ישותף במידת האפשר בתוכנית הטיפול בו.

(יא) חולה זכאי לקבל מידע רפואי בקשר למצבו; המידע יימסר לו לפי שיקול דעתו של הרופא.

36. השר רשאי לקבוע בתקנות הוראות בדבר העסקתו של חולה בעיסוקים הקשורים בתוכנית ריפוי בעיסוק או בתוכנית שיקום; אין בהעסקתו של חולה כאמור משום יצירת קשר של עובד ומעביד בין החולה לבין המעסיק.

37. אין באשפוזו של חולה כדי לפגוע בזכותו להמשיך ולנהל את נכסיו, אלא אם כן קבע המנהל בכתב שאין החולה מסוגל לדאוג לענייניו; על קביעתו של המנהל רשאי החולה לערור בפני הוועדה הפסיכיאטרית.

38. הפסיכיאטר המחוזי יודיע ליועץ המשפטי לממשלה וליושב ראש התורן של הוועדה הפסיכיאטרית המחוזית, על מתן הוראת אשפוז והוראה לטיפול מרפאתי, וכן על הוצאת צו אשפוז וצו לטיפול מרפאתי.

39. (א) מנהל יודיע לראש שירותי בריאות הנפש על קבלתו של חולה לבית החולים; בהודעה כאמור יצויין, בין היתר, אם החולה אינו יכול לדאוג לעניניו ואם יש לו אפוטרופוס; כמו כן יודיע המנהל כאמור על שחרורו של החולה מבית החולים, על העברתו לבית חולים אחר או על פטירתו.

(ב) מנהל מרפאה יודיע לראש שירותי בריאות הנפש על קבלתו של חולה לטיפול מרפאתי כפוי, על שחרורו או על פטירתו.

40. (א) קיבל ראש שירותי בריאות הנפש מידע לגבי חולה אשר אינו מסוגל לנהל את עניניו ואין לו אפוטרופוס, כי יש צורך לעשות לגבי נכסיו פעולה משפטית שאינה סובלת דיחוי, יודיע על כך לאפוטרופוס הכללי וכן יודיע לו כל אימת שחזל הצורך לעשות פעולה משפטית כאמור.

(ב) קיבל האפוטרופוס הכללי הודעה כאמור בסעיף קטן (א) רישה, רשאי הוא, אם ראה צורך בכך, לעשות לגבי נכסי החולה כל פעולה משפטית שאינה סובלת דיחוי, כולל כינוס נכסים ומילוי התחייבויות כספיות והוראות סעיף 72 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופוסות, התשכ"ב-1962⁶, יחולו, בשינויים המחוייבים, לענין שמיעת דעתם של קרובי החולה.

(ג) תפקידו של האפוטרופוס הכללי יסתיים באחת מאלה:

(1) משקיבל הודעה לפי סעיף קטן (א) סיפה;

(2) משנתמנה לחולה אפוטרופוס;

(3) משקבע בית המשפט שאין עוד צורך במילוי תפקידו של האפוטרופוס הכללי;

הוראות סעיף 63 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופוסות, התשכ"ה-1962, יחולו בשינויים המחוייבים לפי הענין, על סיום תפקידו של האפוטרופוס הכללי;

(4) משנפטר החולה.

41. השר, באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת, רשאי לקבוע בתקנות כללים ומבחנים לפיהם ייגבו דמי אשפוז מחולה שאושפז בבית חולים, ובלבד שלא ייגבו דמי אשפוז מחולה שאושפז על פי צו של בית משפט או מחולה שהמדינה חייבת לשאת בהוצאות אשפוזו לפי כל דין.

42. (א) מי שהגיעה אליו ידיעה לגבי אדם תוך כדי ביצוע חוק זה או בקשר לביצועו, חייב לשמרה בסוד ולא לגלותה אלא באחת מנסיבות אלה:

(1) האדם שעליו המידע הסכים במודע ובכתב לגילויו, וכל עוד לא ביטל בכתב את הסכמתו האמורה;

(2) גילוי המידע דרוש, לדעתו של הרופא המטפל, לשם טיפול באותו אדם או לשם ביצוע חוק זה והתקנות לפיו;

(3) קיימת חובה או רשות בחוק לגלות את המידע;

(4) הוא הורשה לכך בידי בית משפט;

(5) הוא נדרש לגלות את הידיעה, במסגרת ניהול חקירה, למי שמוסמך לנהל חקירה על ביצוע עבירות, או לגלות את הידיעה, לצורך מניעת עבירות, לקצין משטרה בדרגת סגן ניצב ומעלה או למי ששר המשפטים הסמיכו לקבל מידע לפי סעיף זה; גילוי ידיעה כאמור בפסקה זו טעון הסכמתו של ראש שירותי בריאות

⁶ ס"ח התשכ"ב, עמ' 120: התשמ"ה, עמ' 81.

הנפש או מי שהוא הסמיך לכך, או הסכמתו של מנהל או פסיכיאטר מחוזי, הכל לפי הענין.

(ב) אין סעיף זה בא לאסור על רופא למסור מידע על מצבו של חולה לחולה, לאמוטרופוס או לקרובו, לפי שיקול דעת הרופא.

מסירת מידע לצרכי מחקר

43. על אף האמור בסעיף 42, מותר למסור מידע לצרכי מחקר או תכנון שירותים רפואיים, על פי כללים שיקבע השר בתקנות, באישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת: מי שהגיע לידי מידע כאמור לא יפרסם בכל דרך שהיא פרטים שיש בהם כדי לזהות חולה.

עבירות ועונשין

44. (א) רופא הנותן תעודה בדבר היותו של אדם חולה כשהוא יודע שאינו חולה, או כשלא עשה את הדרוש כדי להיווכח אם הוא חולה או לא, דינו – מאסר חמש שנים.

(ב) מי שגרם בידועין לאשפוזו של אדם בבית חולים ללא צורך או שלא כדין, דינו – מאסר חמש שנים.

(ג) המשתמש בבית חולים או במרפאה כלפי חולה באמצעי כפיה שלא על פי הוראות חוק זה, דינו – מאסר שלוש שנים.

(ד) מי שעשה מעשה או נמנע מעשות מעשה כדי לשלול מאדם זכות הניתנת לו לפי חוק זה או כדי להכביד על מימושה, וכן העובר עבירה על הוראות חוק זה שאין עונש אחר בצדה, דינו – מאסר שנה.

חולה שנעצר לפי חוק השיפוט הצבאי, או שהועמד לדין בבית דין צבאי

45. הוראות חוק זה יחולו, בשינויים המחוייבים, על חולה שנעצר לפי חוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955⁷, או שהועמד לדין לפני בית דין צבאי או שהואשם בהליך של חקירה מוקדמת לפי אותו חוק, וכל מקום בחוק זה שבו מדובר בבית־משפט – לרבות בית דין צבאי או שופט חוקר במשמע; לענין זה יראו –

(1) בסעיף 19 – כאילו מדובר בערעור לפי סעיף 240(ד) לחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955;

(2) בסעיף 21 – כאילו במקום "היועץ המשפטי לממשלה" נאמר "הפרקליט הצבאי הראשי";

(3) בסעיף 28(ד) – כאילו במקום "הפרקליט המחוז" נאמר "הפרקליט הצבאי הראשי";

(4) בסעיף 35(ה) – כאילו אחרי "לוועדה הפסיכיאטרית המחוזית" נאמר "הפרקליט הצבאי הראשי";

(5) בסעיף 38 – כאילו אחרי "ליועץ המשפטי לממשלה" נאמר "הפרקליט הצבאי הראשי".

ביצוע ותקנות

46. השר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו, לרבות בדבר הגשת דינים וחשבונות על הטיפול בחולים בבתי חולים ובמרפאות, קביעת טפסים ונוסחם ואופן הדיווח ופרטיו לפי סעיפים 38 עד 40.

ביטול

47. חוק לטיפול בחולי נפש, התשט"ו-1955⁸ – בטל.

תיקון תקנות בתי הסוהר

48. במקום סעיף 15 לפקודת בתי הסוהר [נוסח חדש], התשל"ב-1971, יבוא:

15. (א) בסעיף זה – "אסיר חולה נפש"

"חוק טיפול בחולי נפש" – חוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א-1991;

⁷ ס"ח התשט"ו, עמ' 171: התשמ"ח, עמ' 66.
⁸ ס"ח התשט"ו, עמ' 121.

“אסיר” – למעט מי שהתקבל לבית סוהר על פי צו מעצר;

“חולה”, “פסיכיאטר מחוזי”, “בדיקה פסיכיאטרית”, “בית חולים”, “ראש שירותי בריאות הנפש” ו”מנהל” – כמשמעותם בחוק טיפול בחולי נפש;

“ראש האגף הפסיכיאטרי” – ראש האגף הפסיכיאטרי בבית סוהר;

(ב) התעורר חשש שאסיר הוא חולה, רשאי ראש האגף הפסיכיאטרי להורות שהאסיר יועבר לאותו אגף כדי שייבדק בבדיקה פסיכיאטרית לשם קביעה אם הוא חולה.

(ג) מצא ראש האגף הפסיכיאטרי כי לא ניתן לערוך את הבדיקה הפסיכיאטרית אלא בתנאי אשפוז, יודיע על כך לנציב ולפסיכיאטר המחוזי והאסיר יאושפו באגף הפסיכיאטרי לשם בדיקה בהסתכלות.

(ד) הנציב רשאי, על פי המלצת ראש האגף הפסיכיאטרי ובאישור הפסיכיאטר המחוזי, להורות על העברתו של אסיר לבית חולים לשם ביצוע בדיקה פסיכיאטרית, לרבות בדיקה בהסתכלות.

(ה) שוכנע הפסיכיאטר המחוזי, על סמך בדיקה פסיכיאטרית, כי נתמלאו באסיר התנאים המצדיקים את אשפוזו כאמור בחוק טיפול בחולי נפש, רשאי הוא לתת הוראת אשפוזו כמשמעותה בסעיף 9 לאותו חוק.

(ו) ניתנה הוראת אשפוזו כאמור בסעיף קטן (ה) יחליט הנציב אם האסיר יאושפו באגף הפסיכיאטרי של בית הסוהר או בבית חולים שקבע הפסיכיאטר המחוזי; התנגד הפסיכיאטר המחוזי לאשפוזו של אסיר בבית חולים כפי שהחליט הנציב, יכריע בענין ראש שירותי בריאות הנפש.

(ז) הוראה לבדיקה או לאשפוזו של אסיר לפי סעיף זה יראו, לכל דבר וענין ובכפוף להוראות סעיף זה, כהוראה לבדיקה כפויה או לאשפוזו כפוי כמשמעותם בחוק טיפול בחולי נפש.

(ח) כל עוד מוחזק האסיר בבית חולים ותקופת מאסרו טרם תמה, ייחשב כאילו הוא במשמורת כדין.

(ט) אסיר שהועבר לבית חולים לצורך בדיקה בהסתכלות או לצורך אשפוז לפי סעיף זה, יוחזר לבית הסוהר, אם הוא חייב עוד להיות כלוא בו, על פי הודעה בכתב של המנהל לנציב, שאין עוד צורך בהחזקתו של האסיר בבית חולים.

(י) קבע ראש האגף הפסיכיאטרי שאין עוד צורך בהחזקתו של האסיר באגף הפסיכיאטרי, יודיע על כך לנציב ולפסיכיאטר המחוזי והנציב יורה על העברתו של האסיר לבית סוהר שיקבע.

חחילה 49. תחילתו של חוק זה תשעים ימים מיום פרסומו.

פרסום 50. חוק זה יפורסם תוך 30 ימים מיום קבלתו.

אהוד אולמרט
שר הבריאות

יצחק שמיר
ראש הממשלה

דב שילנסקי
יושב ראש הכנסת

חיים הרצוג
נשיא המדינה